MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

MAK 2020 lähteülesande tutvustus

MAK komisjoni koosolek
20.05.2009

Marku Lamp
Metsaosakonna juhataja
Keskkonnaministeerium

Ettekande sisu

- Tänane olukord
- Lahendamist vajavad probleemid
- Töögruppide moodustamise alused
- Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Tänane olukord

Metsamaa pindala ja tagavara muutumine

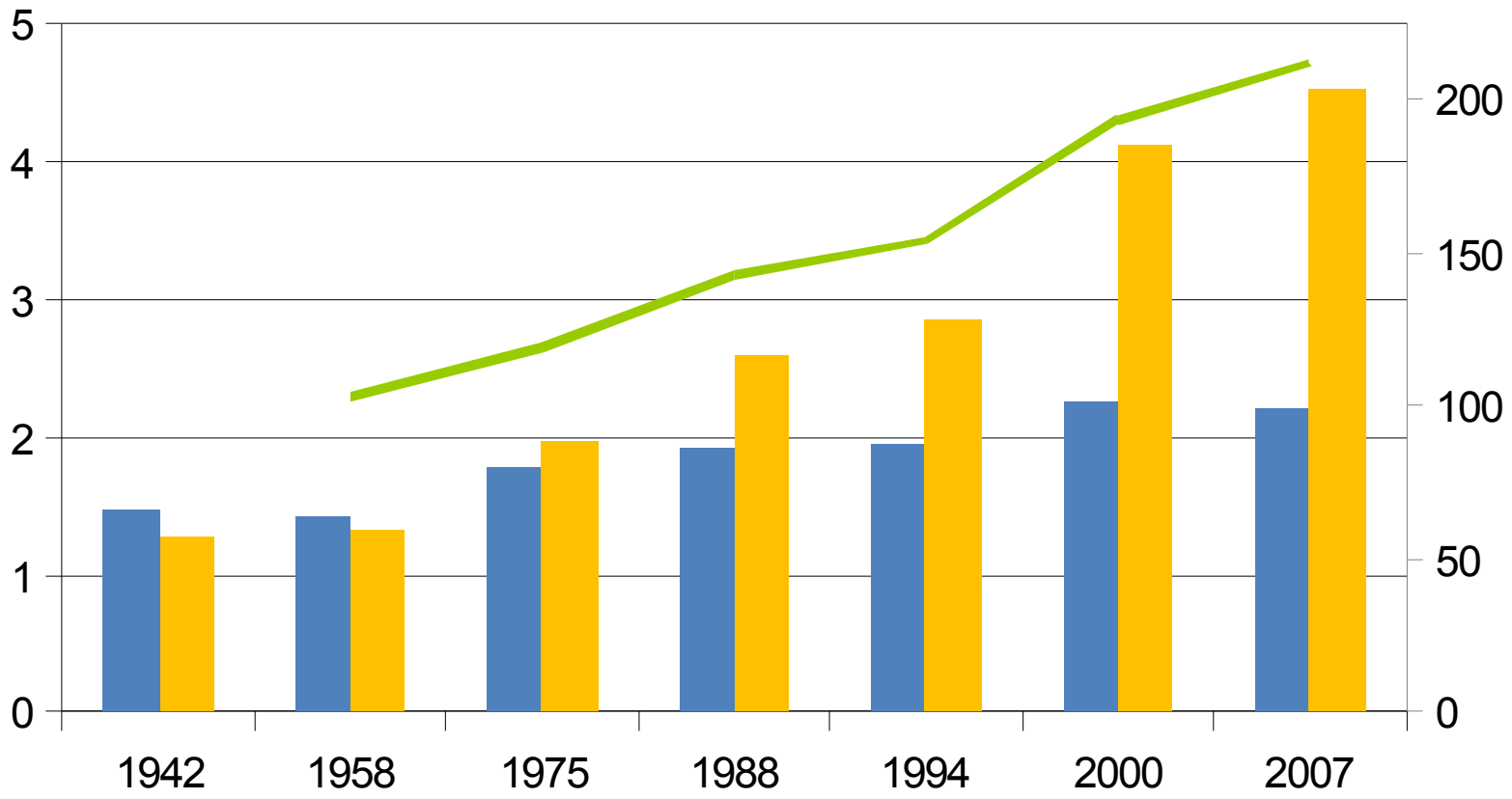

Eesti metsamaa pindala on 2,2 miljonit ha ja kasvava metsa tagavara 450 miljonit m3

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Metsamaa pindala jagunemine omandivormiti

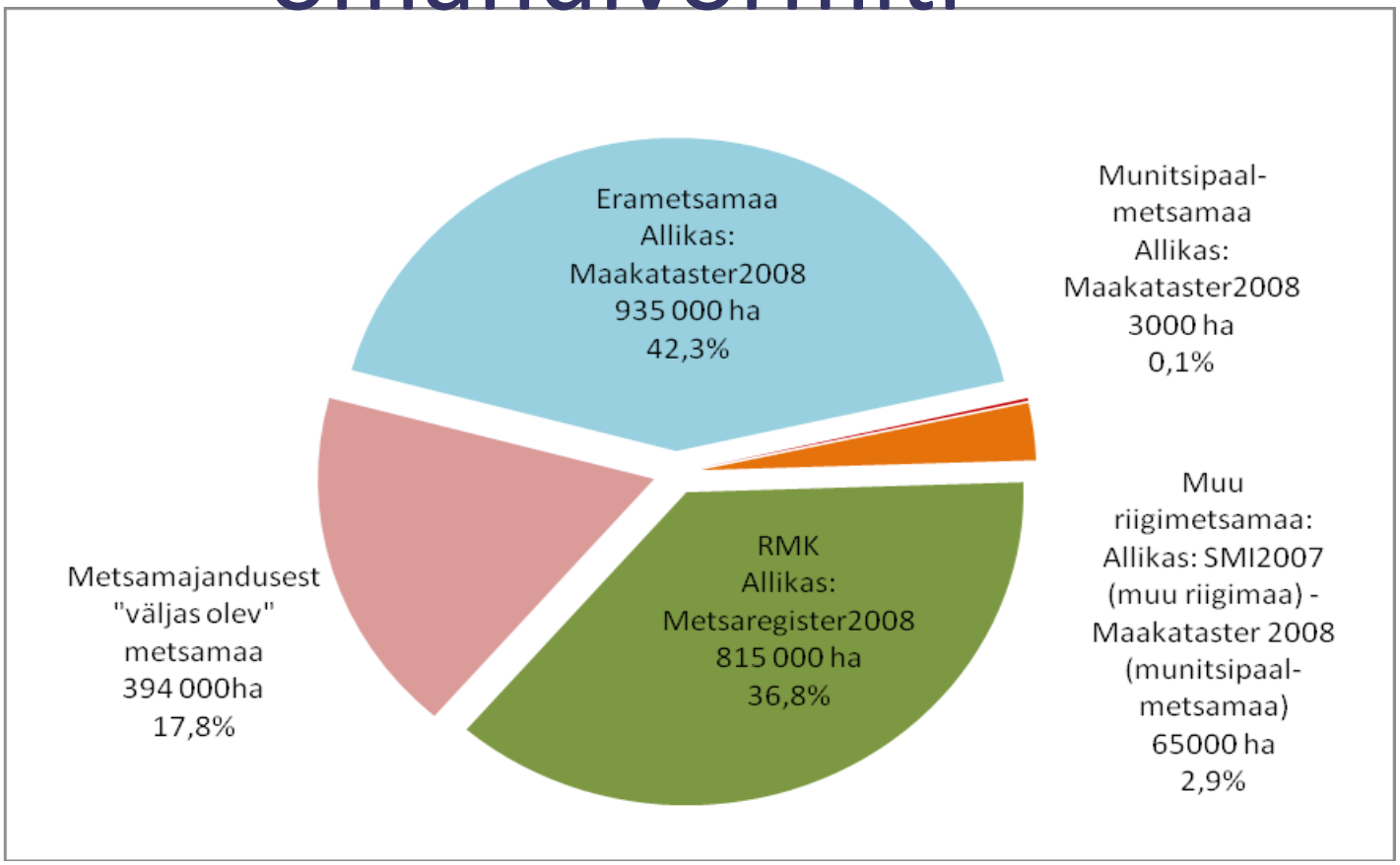

18% metsamaa kogupindalast on endiselt aktiivsest metsamajandusest „väljas“. Eestis on hinnanguliselt 50 000-60000 erametsaomanikku, kellest metsaühistutega on ühinenud umbes 2000 ehk ligikaudu 4% erametsaomanike üldarvust. Ühistute liikmetest metsaomanikele kuulub umbes 150 000 ha metsamaad ehk ligikaudu 16% erametsamaa kogupindalast

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Erametsamaa kinnistute jagunemine

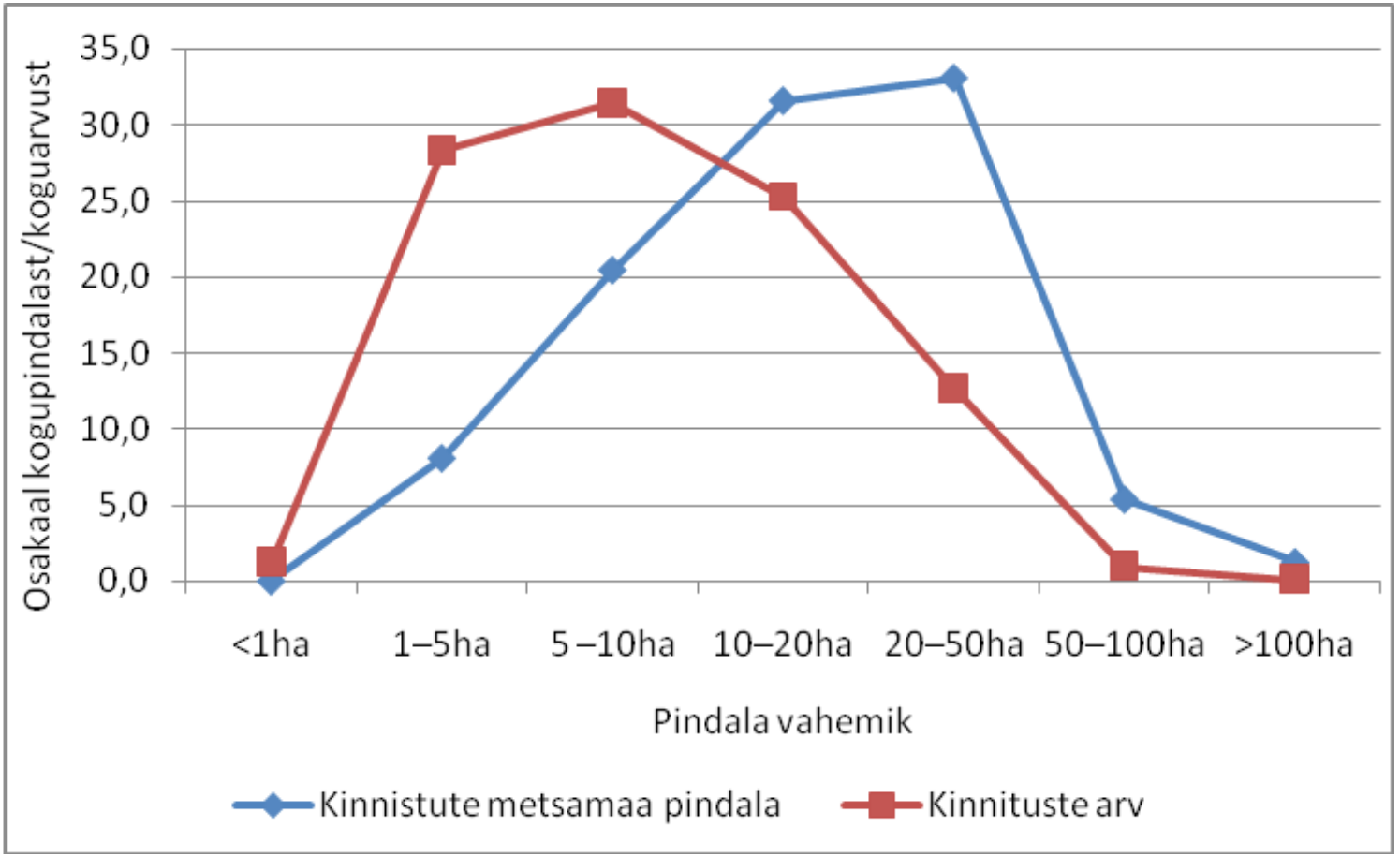

Metsa majandamise üksused on suhteliselt väiksed. Keskmiselt on ühel eraomaniku metsaga kinnistul 11,2 ha metsamaad. 86% erametsa kinnistutest on metsamaad vähem kui 20 ha, 61% vähem kui 10 ha ja 30% vähem kui 5ha.

Erametsamaa kinnistute metsamaa pindala ja metsamaaga kinnistute arvu jagunemine (pindala järgi) metsaregistrisse kantud andmete alusel
Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Väikeste eraldiste jagunemine

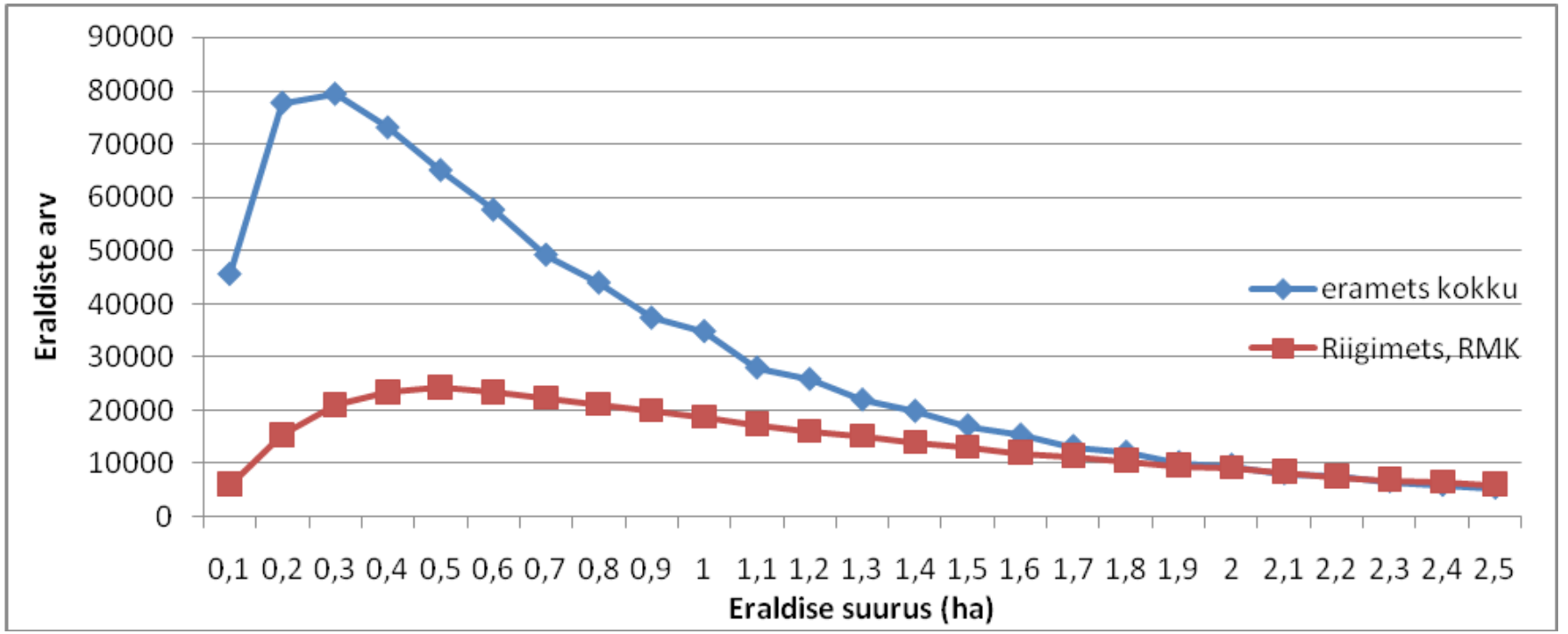

Lisaks metsaomandi suhtelisele väiksusele on Eestis väiksed ka on metsaeraldised, mis veelgi raskendab väikemetsaomanikul iseseisvalt metsa majandada. Erametsas on eraldised väiksemad (keskmine eraldise pindala 0,98 ha) kui riigimetsas (RMK halduses olevates metsades on vastav näitaja 1,82 ha).

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Kuni 2,5 ha suuruste eraldiste arvu jagunemine RMK hallatavates metsades ja erametsas
Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Metsaregistrisse kantud erametsamaa inventeerimisandmed

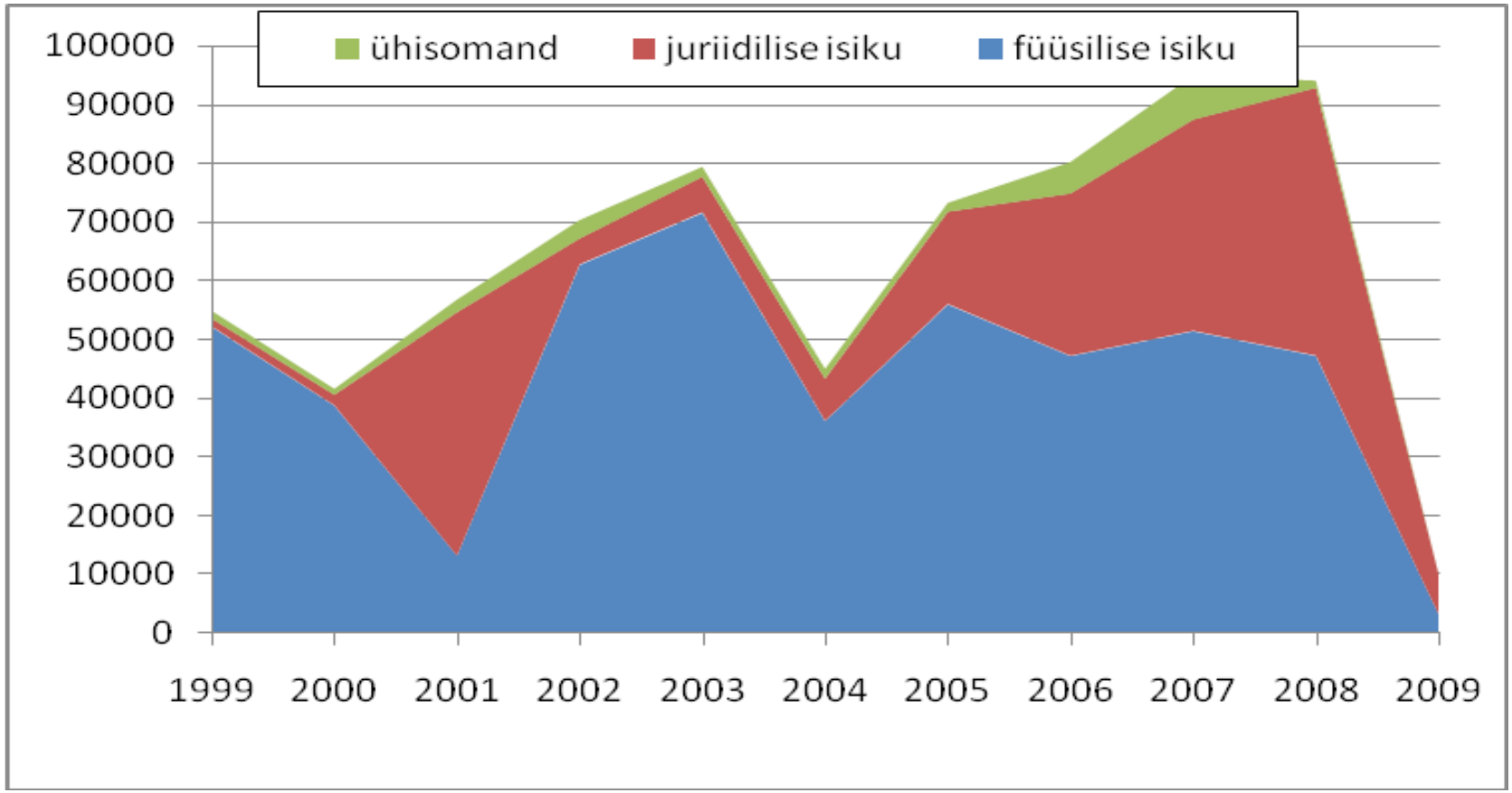

2009. a jaanuarist kehtima hakanud metsaseaduse alusel on metsa majandamise üheks eeltingimuseks metsaregistrisse kantud inventeerimisandmete olemasolu. Enne seda oli vajalik kehtestatud metsamajandamiskava olemasolu. Selle muudatuse järel saab Aktiivselt majandada 0,7 miljonit ha erametsamaad e 75% erametsamaa kogupindalast. Enne seadusemuutmist 0,53 miljonit ha ja 57%.

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Andmete vanus takseerimise kuupäeva järgi 2009. a märts

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Raiemaht ja juurdekasv

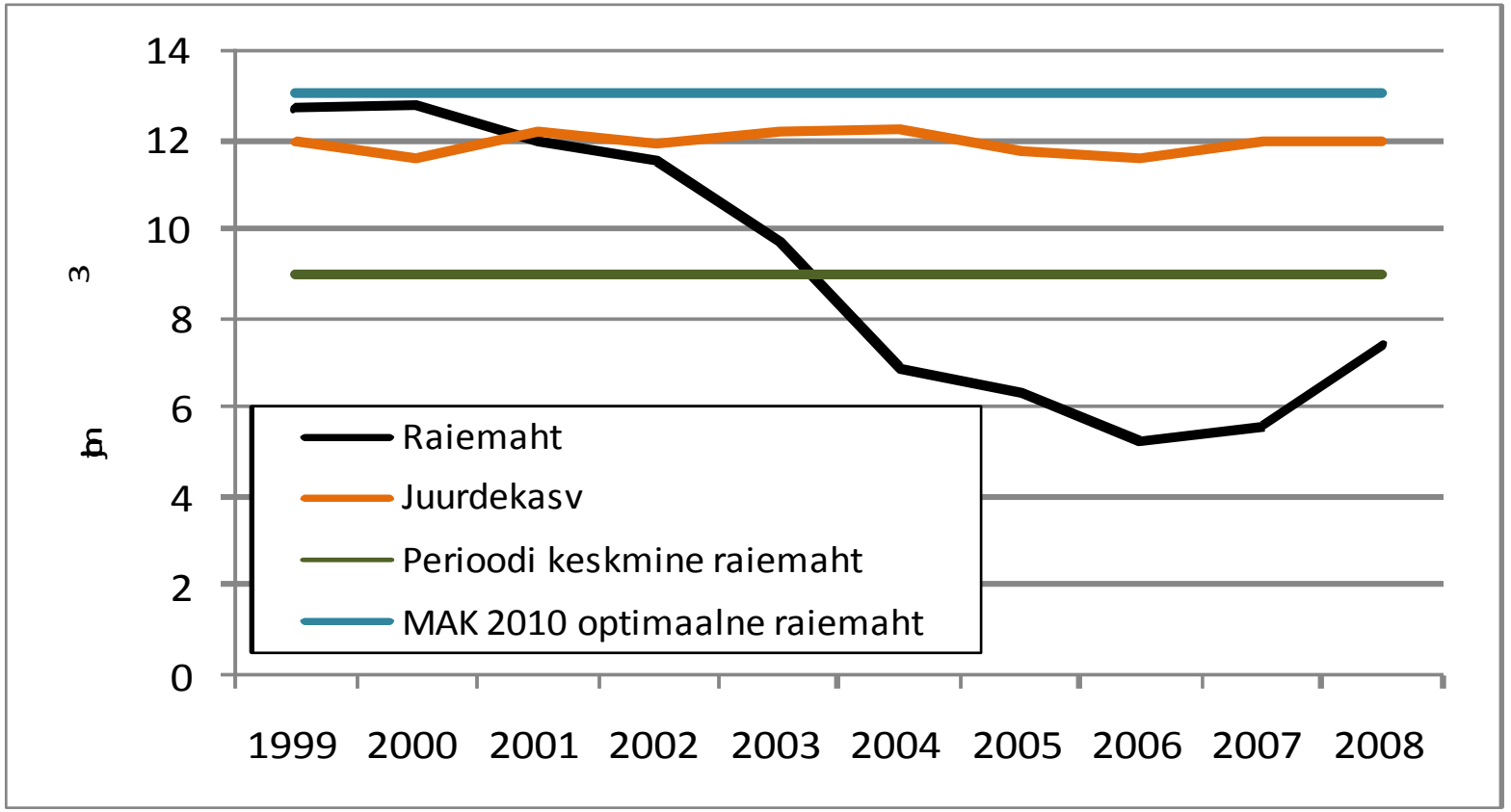

Metsaraie on langenud 12 miljonilt m3-lt 6 miljoni m3 tasemele.

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Puuliikide kasvava tagavara ja raiutud puidukoguse jagunemine puuliigiti

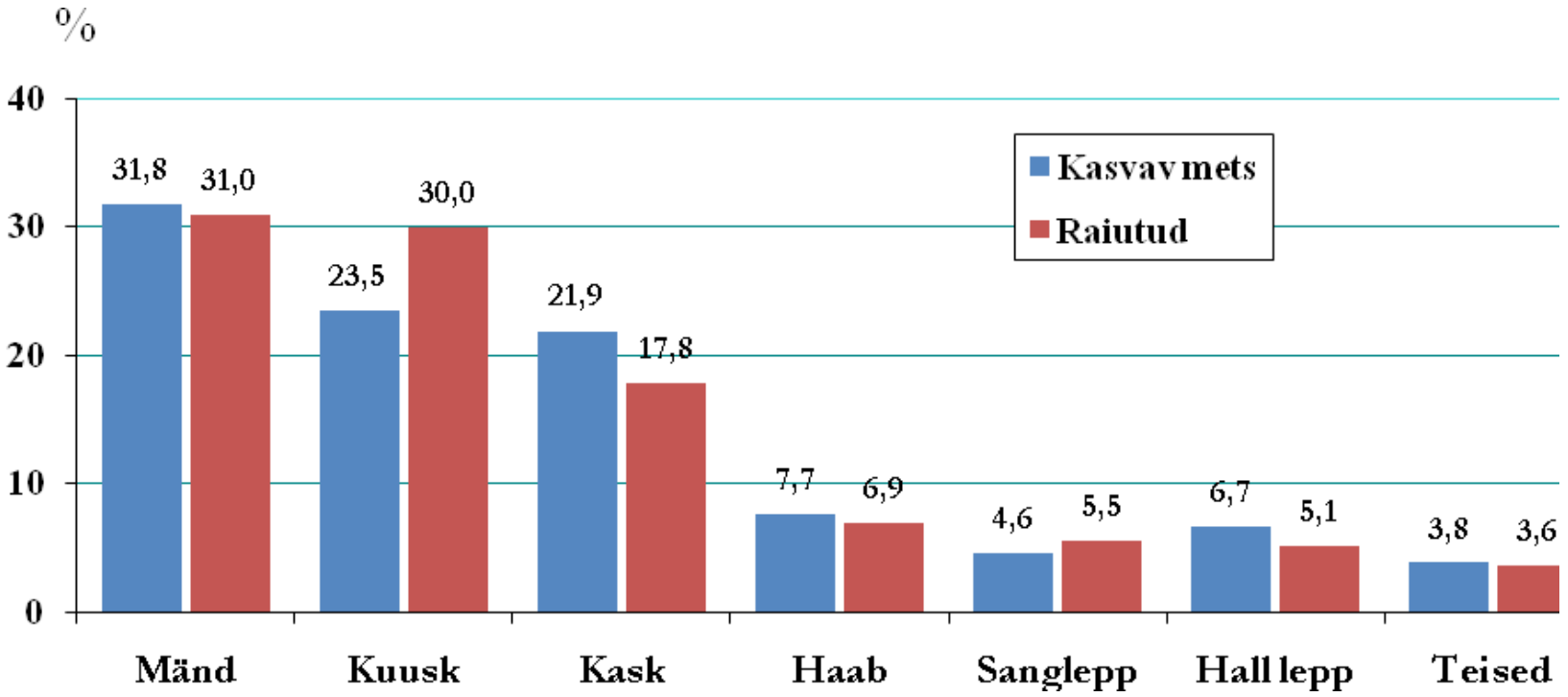

2006. a moodustas okaspuupuit (mänd ja kuusk) ligikaudu 60% raiutud puidu kogusest. Lehtpuudest raiutakse enam kaske.

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Aastate 2002-2006 raiemaht sortimentides

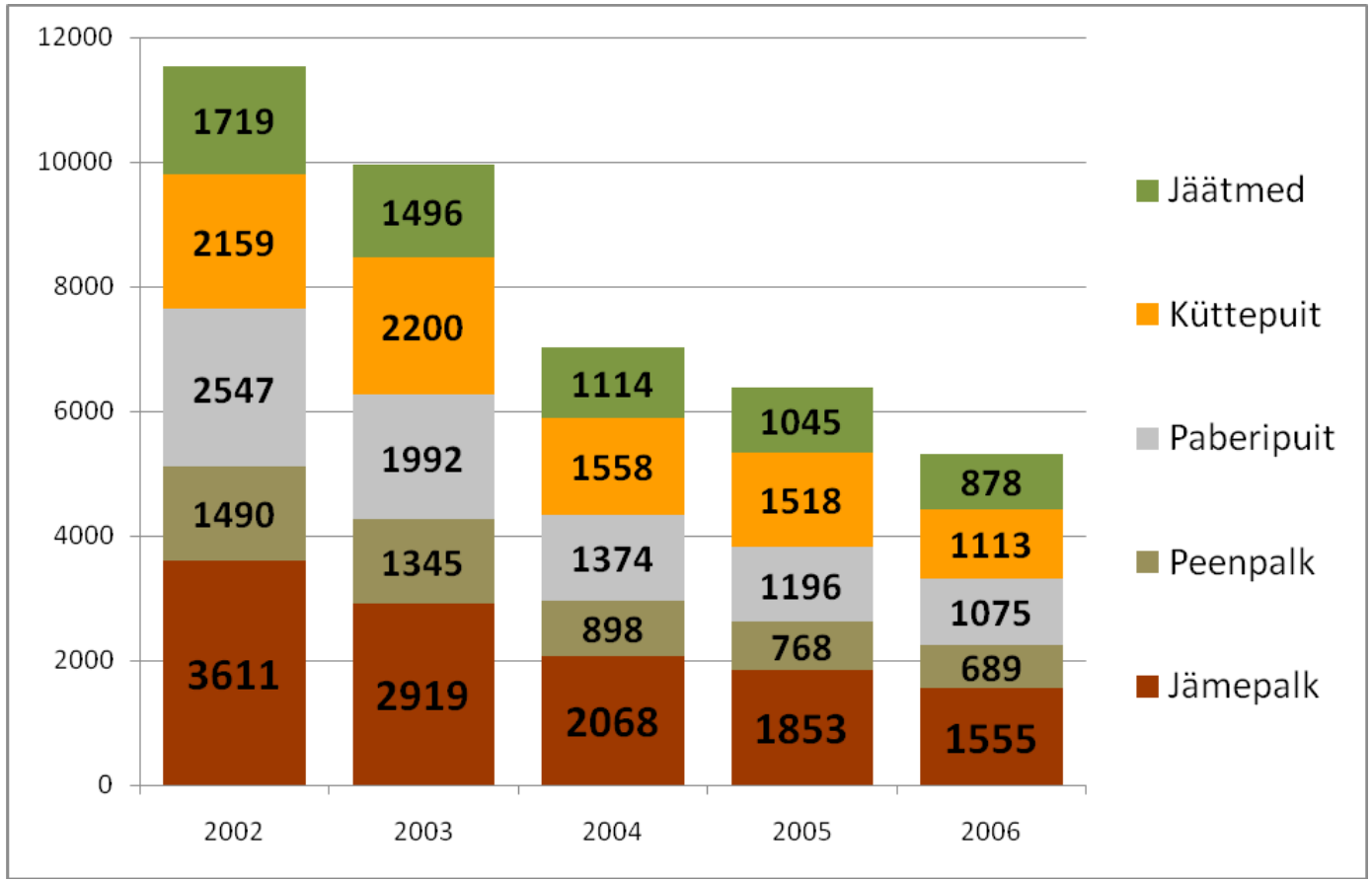

MAK 2010 optimaalseks peetust on madalamaks jäänud paberipuidu osakaal raiutud puidu kogumahust, samas omavad suurema osakaalu palgid. See viitab ilmselt harvendusraiete väiksemale ja uuendusraiete suuremale osakaalule võrreldes prognoositud optimaalse puidukasutusega

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Metsamaa pindala jagunemine arengu-klassidesse enamuspuuliigi järgi (riik)

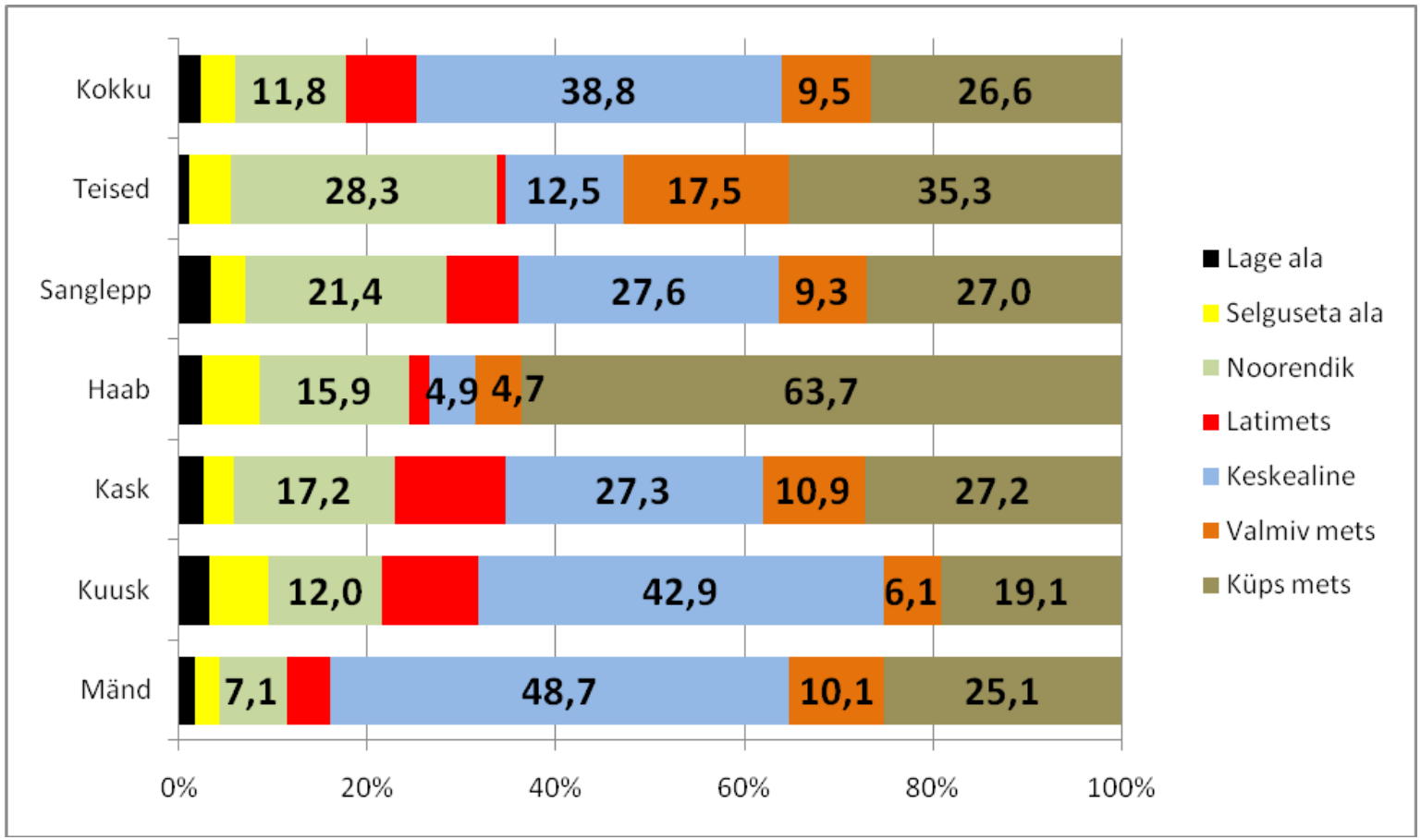

Küpsete lehtpuupuistute kasutamine on endiselt metsavaru tasakaalustatud majandamise peamiseks väljakutseks. Lähiaastatel tõuseb lehtpuupuidu kasutamine tänu investeeringutele energiasektoris

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Metsamaa pindala jagunemine arengu-klassidesse enamuspuuliigi järgi (teised)

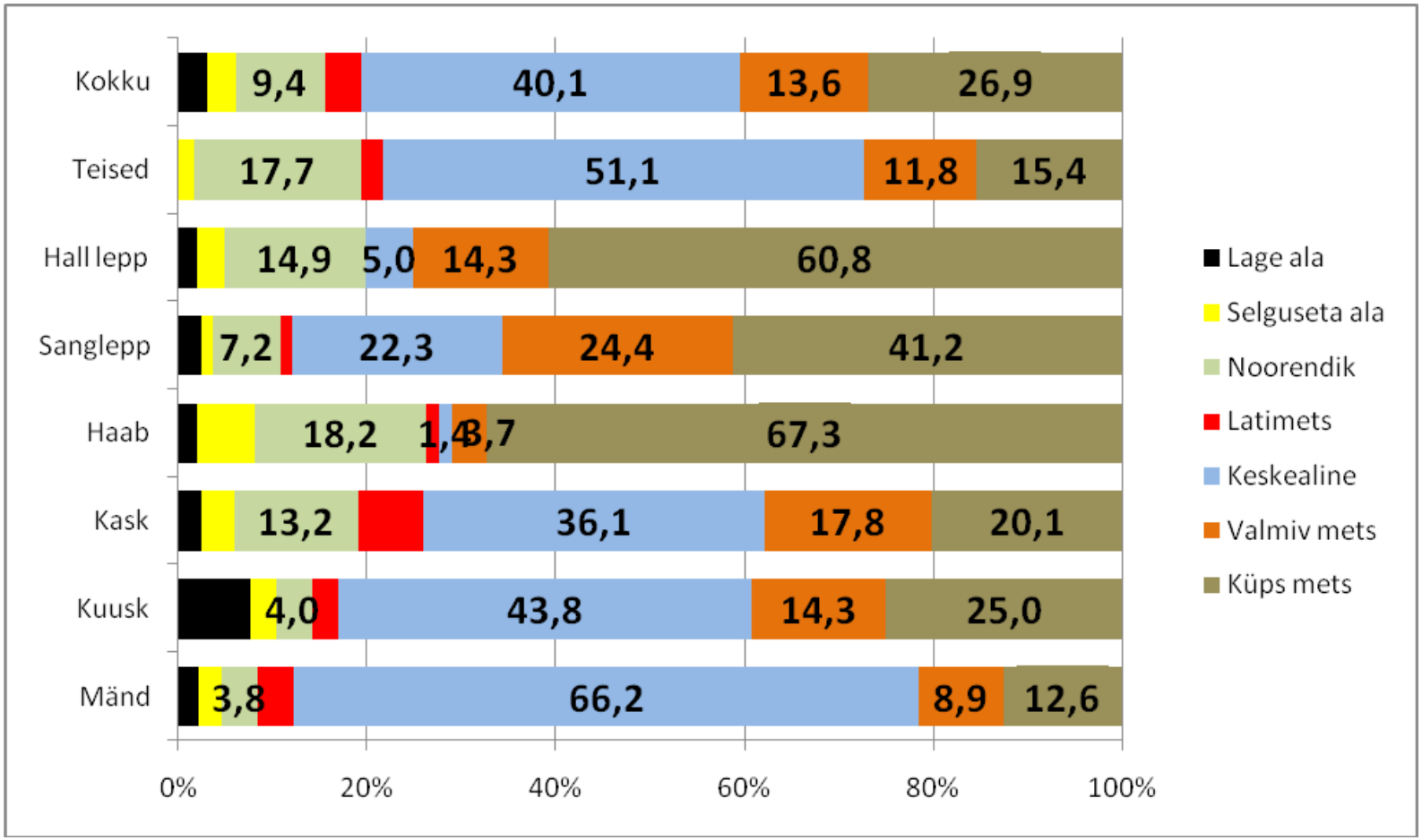

Sellise metsakasutuse taseme jätkumisel suureneb puistute vanuselise jagunemise asümmeetria ning süveneb olukord, kus jääb kasutamata oluline osa küpsete lehtpuupuistute tarbeväärtusest

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Tööstusliku ümarpuidu import ja eksport aastail 2002–2008 (miljonit m3)

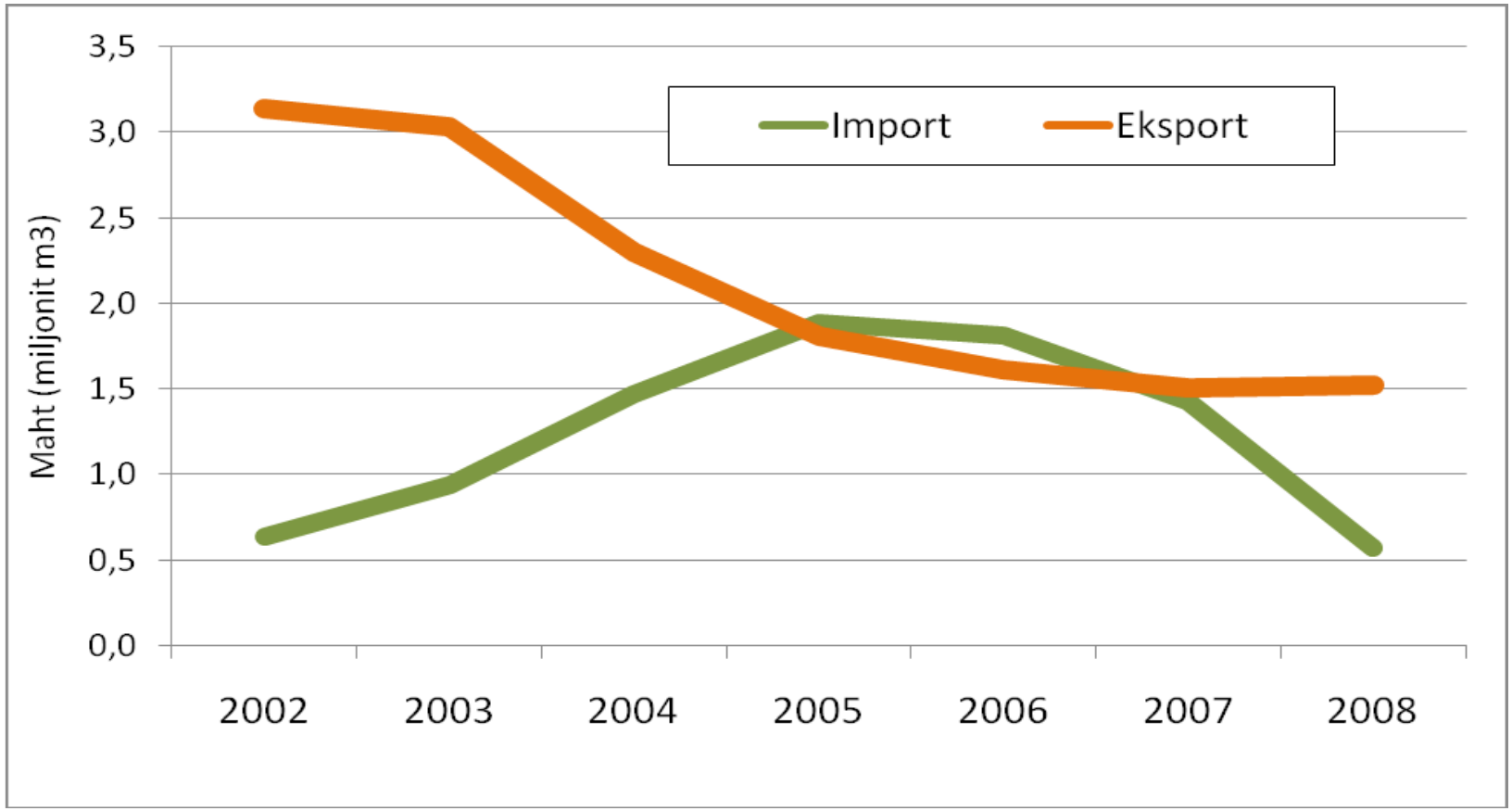

Kodumaise puidutarne vähenemise asendas põhiliselt Venemaalt imporditud ümarpuit ja puidutooted (eriti saematerjal). 2007. a juunist kehtestas Vene Föderatsioon ümarpuidule kõrgemad eksporttollid, sellele lisandus aprilli sündmustele järgnenud „raudteeblokaad“, mis sisuliselt sulges ümarpuidu. peamise transpordikanali.

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Eesti Statistikaamet

Ümarpuidu varumine, import, eksport ja näivtarbimine aastail 1999–2008

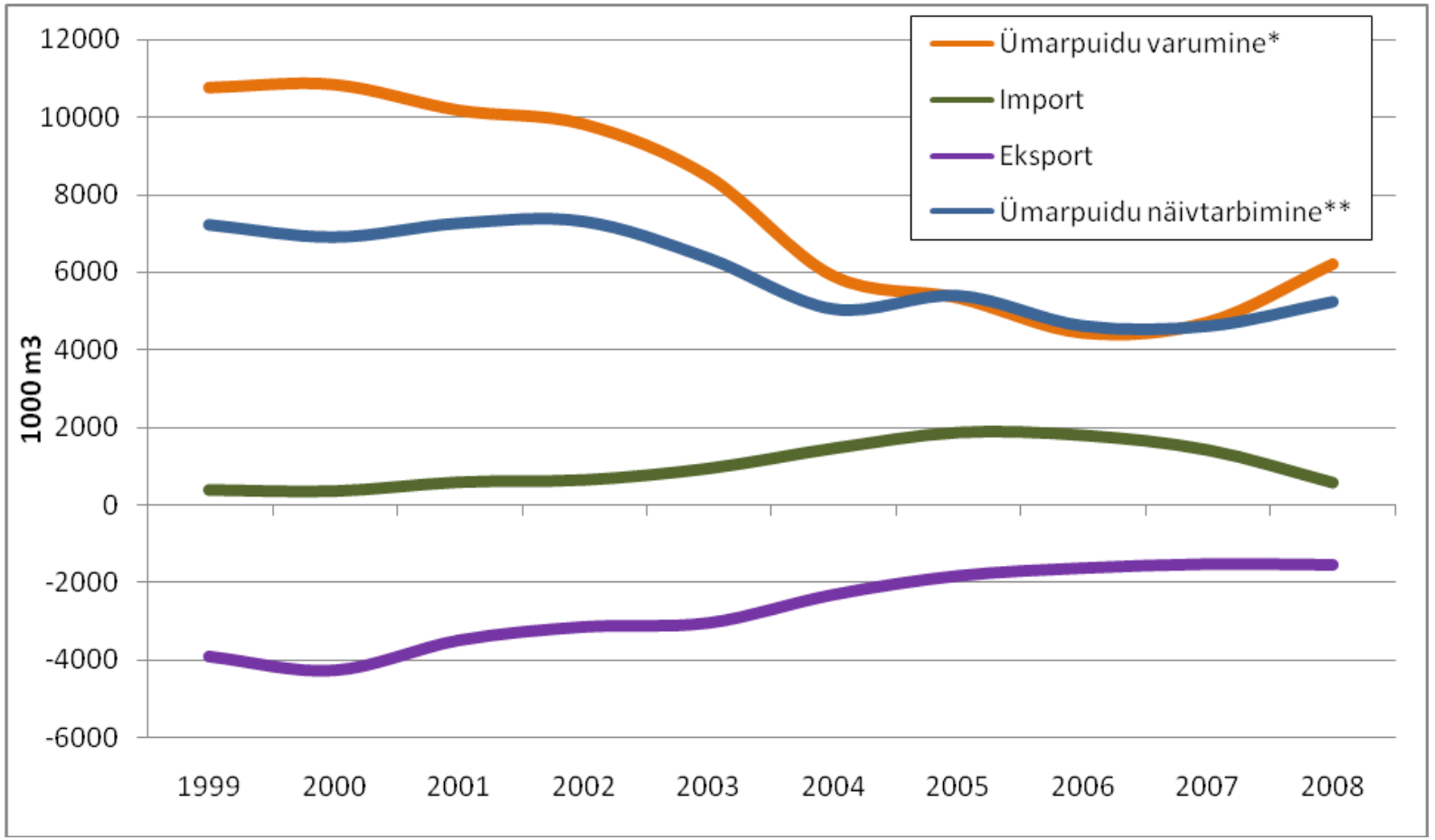

Viimase 10 aasta puidukasutusele on iseloomulik ümarpuidu näivtarbimise vähenemine, mis viitab metsatööstuse toormeallikate muutusele (suurem ümarpuidu impordi osakaal) ning tööstuse orienteerumine suurema lisandväärtusega toodete tootmisele.

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Eesti Statistikaamet,
Metsavarumine: 1999–2007 – SMI, 2008 raiedokumentide alusel (ilmselt ülehindab tegelikku raiemahtu)

Saematerjali tootmine, import, eksport ja näivtarbimine aastail 1999–2008

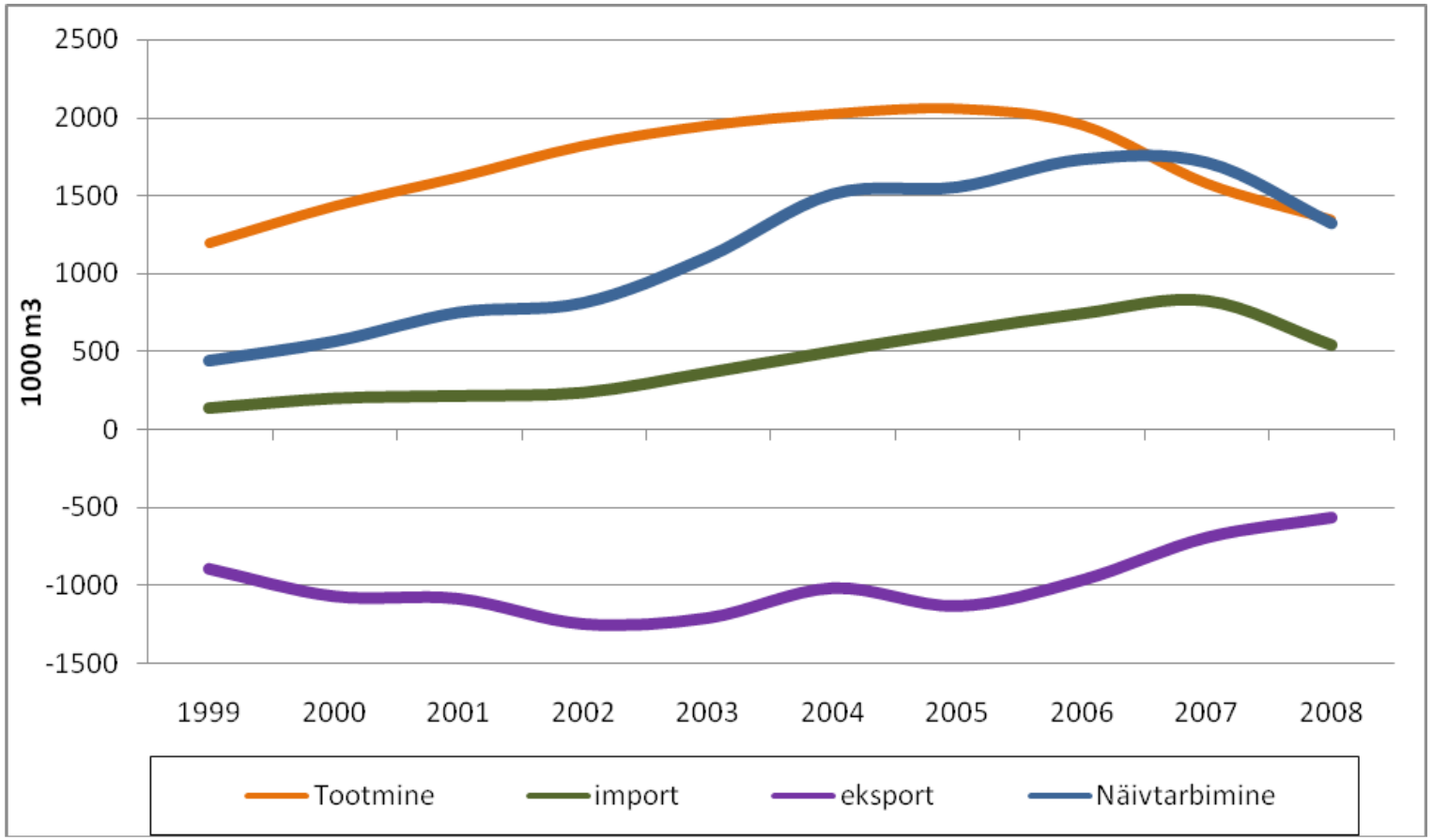

Kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise kasvu iseloomustab näiteks saematerjali näivtarbimise pidev kasv; saematerjal omakorda on tooraineks paljudele kõrge lisand-väärtusega puidutoodetele. 2008. aastal pöördus kogu metsasektori toodang üldise majanduslanguse keskkonnas langustrendi. Eriti oluliseks mõjutajaks oli siin kinnisvaraturu ja sellega seotud ehitus- ning ehitusmaterjalide tootmise sektori järsk langus

Allikas: Eesti Statistikaamet

Puitkütuste tarbimine energia tootmiseks

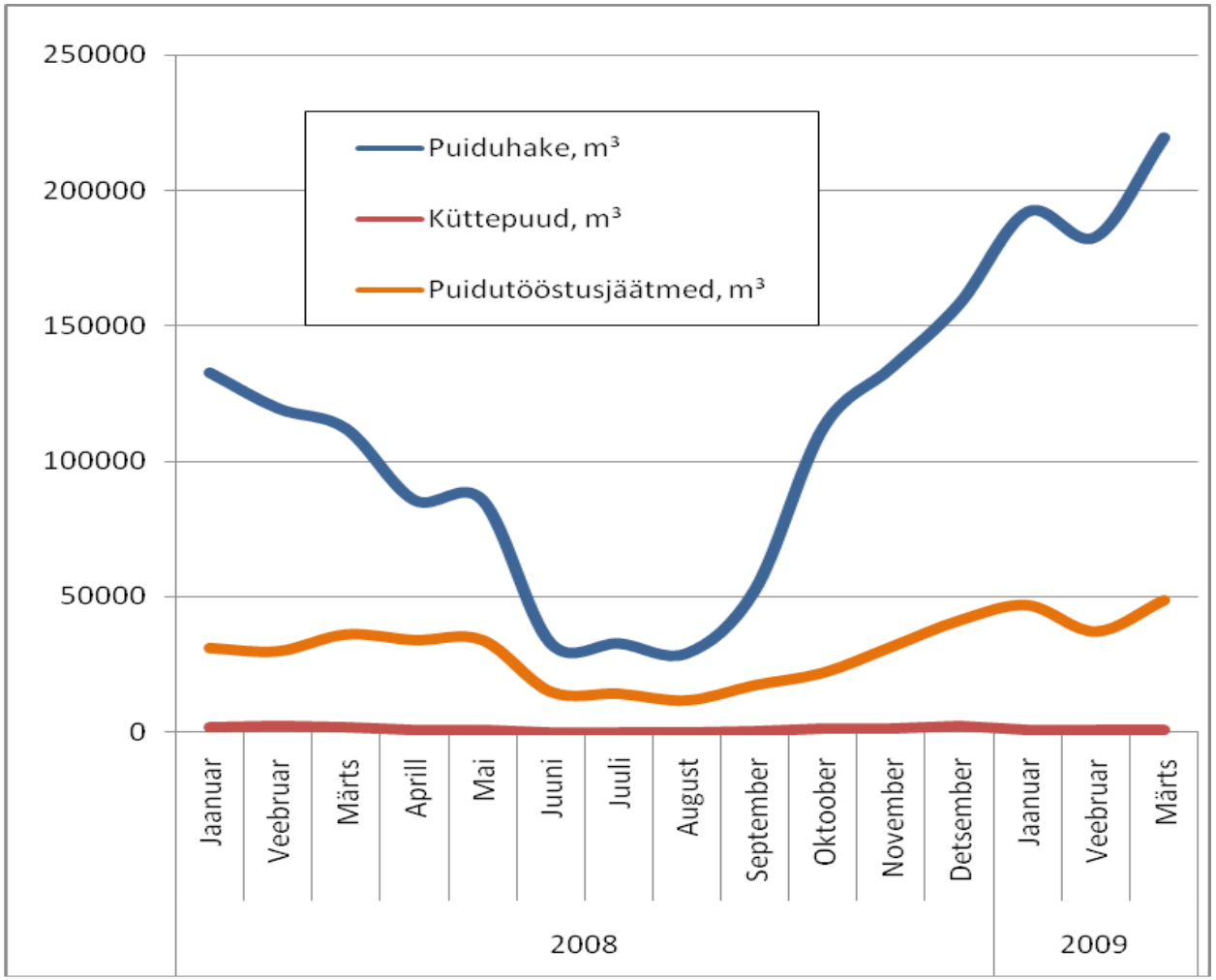

2007. aastal kasutati soojusenergia tootmiseks 17% ulatuses puitkütuseid ning kodumajapidamiste energia lõpptarbimisest moodustasid puitkütused 53%. Puidubriketti ja -graanuleid kasutatakse väga väikestes kogustes, lõviosa suurest tootmismahust eksporditakse. Käivitunud ja planeeritavad energia ja soojuse koostootmisjaamad suurendavad lähiaastatel oluliselt puidu kasutamise mahtu energiatootmiseks

Allikas: Eesti Statistikaamet

Metsamaa jagunemine metsakategooriate ja kaitse põhjuste järgi

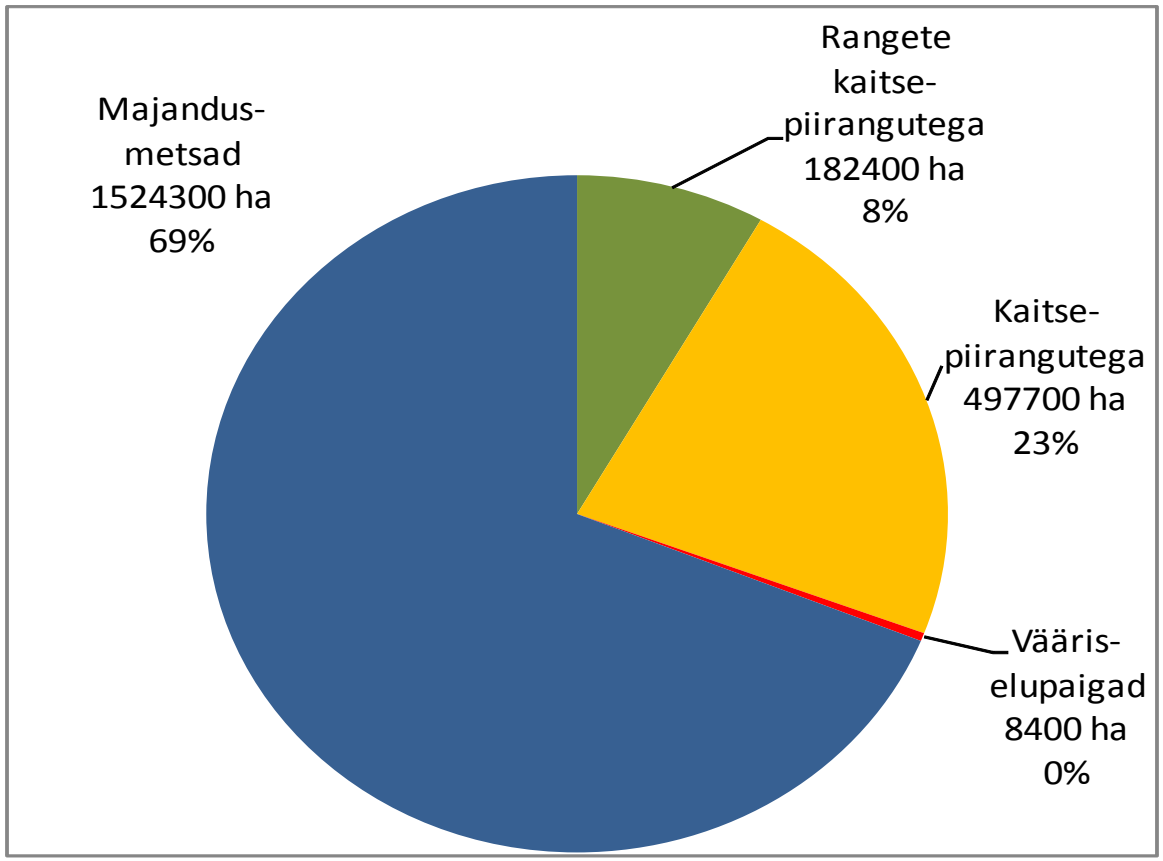

Eesti on ligikaudu 30 protsendilise metsade kaitse osakaaluga arvestatavalt ees oma naaberriikidest. Kaitstavaid metsi naaberriikides on vastavalt Lätis 19,5%, Leedus 18,7%, Rootsis 12,3%, Venemaal 10,7% ja Soomes 7,2%.

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Kaitstava metsamaa jagunemine kaitse põhjuste järgi

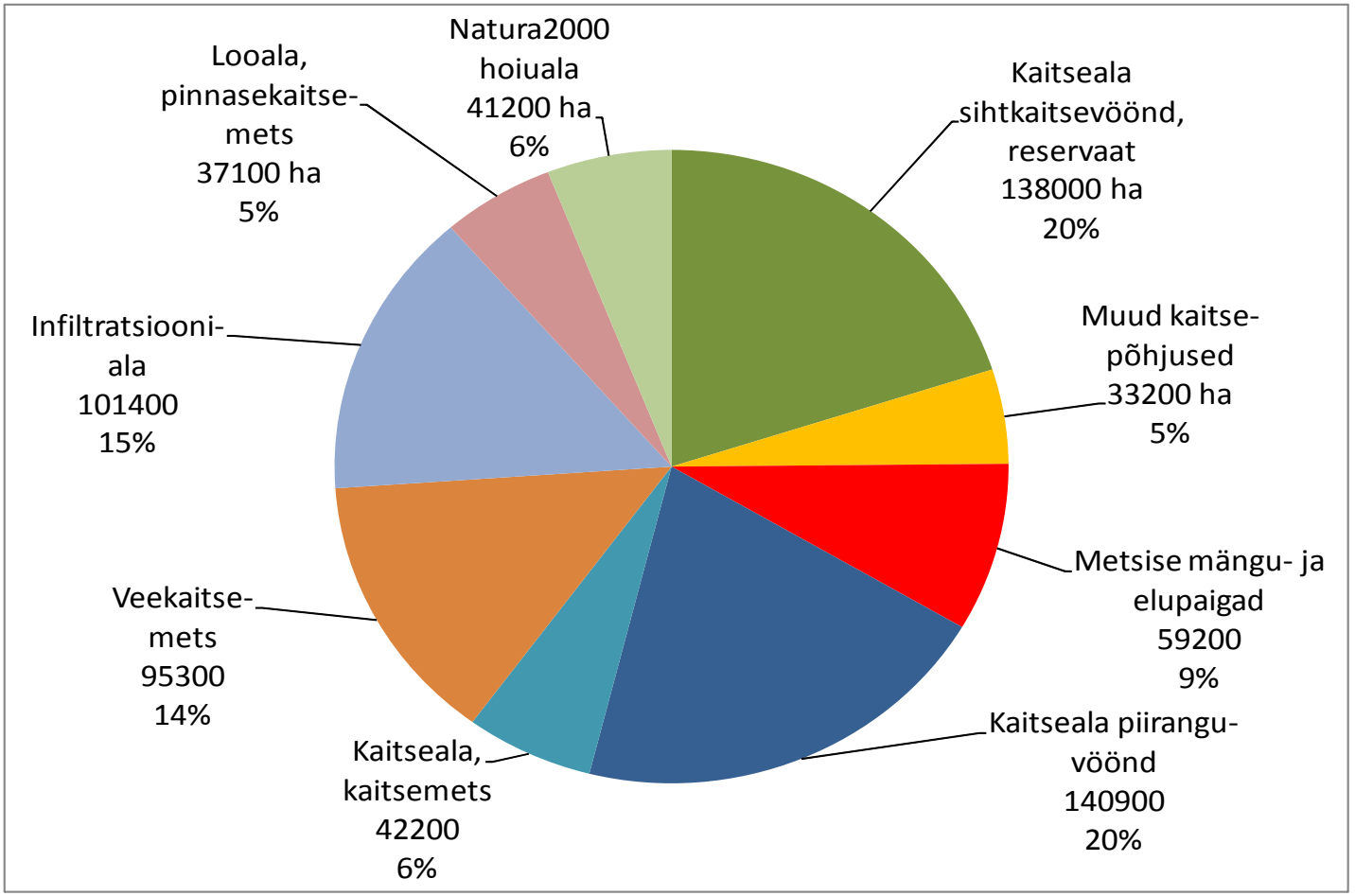

Metsade kaitse korraldamisel on siiani vähe tähelepanu pööratud piirangutega kaasnevate sotsiaalmajanduslike mõjude hindamisele

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus

Erametsaomanike toetamine

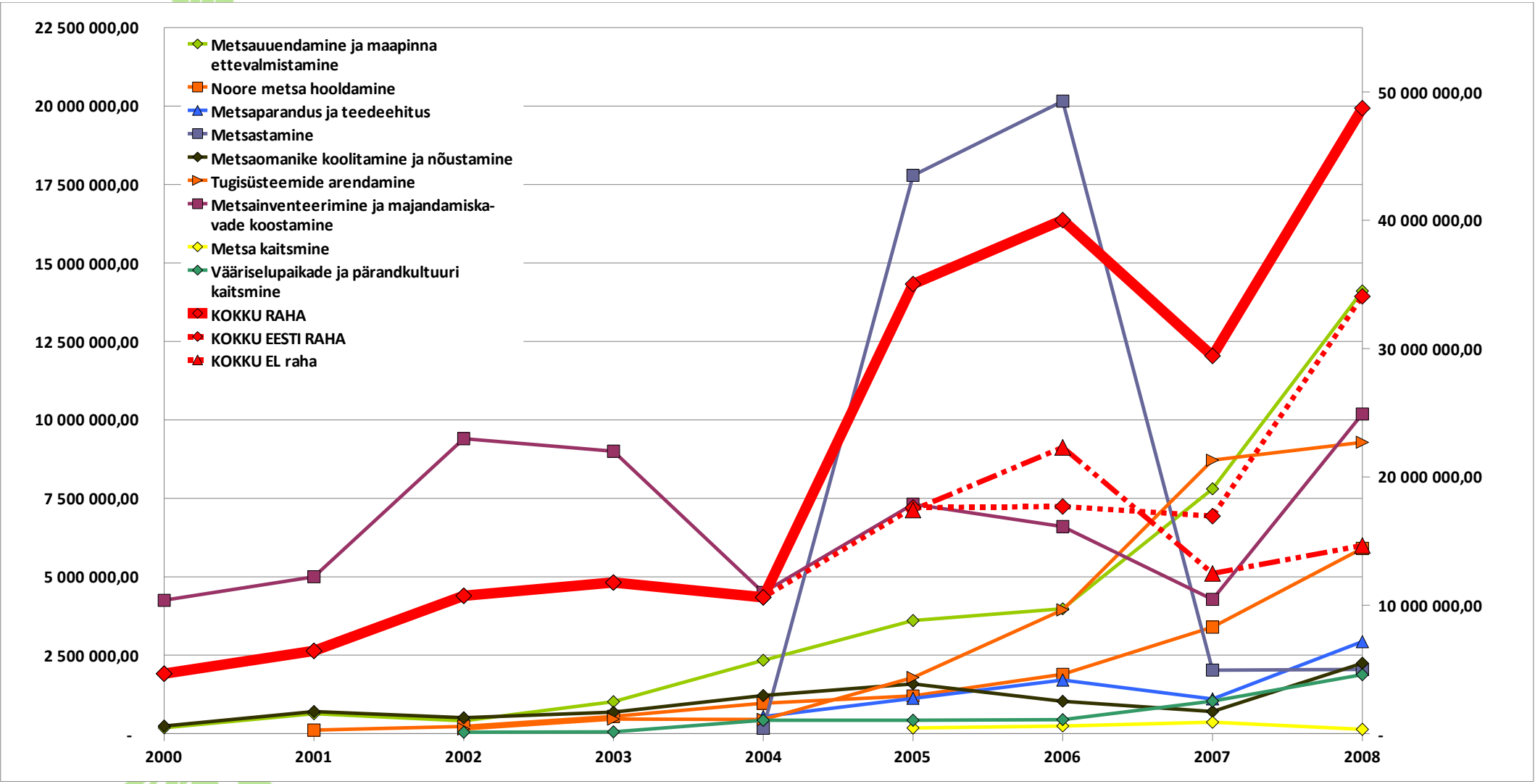

Allikas: SA Erametsakeskus

Eesti elanikkonna arvamused metsandusest 2008. aastal

Üldiselt hinnatakse metsamajanduse vajalikkust ja kasulikkust:

- kolm neljandikku vastanuist (84%) peab metsa oluliseks tuluallikaks Eesti majandusele
- enam kui pooled (62%) tõdevad, et metsandus aitab maapiirkondades tagada tööhõivet
- enam kui pooled (68% vastajatest) on nõus, et puit on ümbertöödeldav ja keskkonna-sõbralik materjal, mida peaks rohkem kasutama
- puiduga kütmist pooldab umbes 50% kõigist vastanutest

- sageli omavad inimesed väärinformatsiooni metsasektorist toimuvast – peaaegu **kaks kolmandikku vastajatest arvab, et metsa kasvab vähem juurde kui maha raiutakse.**
- Umbes **kolmandik kõigist vastanuist usub, et Eestis on vähe metsasid** võrreldes teiste Euroopa riikidega

- märgata on inimeste hulgas valitsevat usaldamatust metsasektori tegemiste suhtes – **64% vastajatest on seisukohal, et Eesti metsi ei majandata säästlikult ja jätkusuutlikult ning neid ei kaitsta piisavalt**. Samuti on enam kui pooled vastanuist seisukohal, et Eesti metsades **tehakse liiga palju lageraiet, ning et töökohtade hulk ei kaalu üles tehtavat kahju.**

MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Allikas: Eesti Metsaselts

Lahendamist vajavad probleemid

Lahendamist vajavad probleemid

Metsade kaitse suurendamisel ei arvestata sotsiaalmajanduslike mõjudega – vajalik kõikide mõjude arvestamine

Lahendamist vajavad probleemid

Tooraine kättesaadavust mõjutab erametsaomanike käitumine – ebasoodsad maksutingimused tuleb muuta erametsaomanike jaoks vastuvõetavamaks, hoogustuma peab majanduslik ühistegevus

Lahendamist vajavad probleemid

Puidu transpordipiirangud vähendavad oluliselt Eesti metsasektori konkurentsivõimet – reeglite otstarbekuse ja põhjendatuse analüüs

Lahendamist vajavad probleemid

Komisjoni ettepanekud

Probleemide lahendamine - töögrupid

Töögruppide moodustamine

Töögruppide moodustamise aluseks on MCPFE jätkusuutliku metsade majandamise kvantitatiivsed kriteeriumid

TG1 – metsanduse majanduslik elujõulisus – MCPFE 1, 2, 3

1. Metsaressursside säilitamine ja suurendamine ning nende roll globaalses süsinikuringes

- metsamaa pindala
- metsa tagavara
- metsa vanuseline struktuur
- süsinikuvaru

2. Metsaökosüsteemide tervisliku seisundi ja elujõu säilitamine

- saastekoormus
- defoliatsioon
- metsakahjustused

TG1 – metsanduse majanduslik elujõulisus – MCPFE 1, 2, 3

3. Metsa tootlike funktsioonide säilitamine ja suurendamine

- juurdekasv ja raied
- ümarpuit
- mittepuidulised tooted
- mittepuidulised teenused
- metsamajanduskavadega kaetud metsamaa

TG2 – Metsade loodusliku mitmekesisuse tagamine – MCPFE 4, 5

4. Metsaökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse säilitamine, kaitse ja kohane suurendamine

- puuliigiline koosseis
- metsauuenemine
- looduslikkus
- introdutseeritud puuliigid
- surnud puit
- geneetilised ressursid
- maastikuline mosaiiksus
- ohustatud metsaliigid
- kaitstavad metsad

TG2 – Metsade loodusliku mitmekesisuse tagamine – MCPFE 4, 5

5. Metsade kaitsefunktsioonide säilitamine ja suurendamine metsamajanduses (eriti pinnase ja vee kaitse)

- kaitsemetsad (mulla, vee ja teiste ökosüsteemi funktsioonide kaitse)
- kaitsemetsad (infrastruktuuri kaitse ja kaitse looduslike häiringute vastu)

TG3 – Inimene ja mets – teadmised ja teadlikkus – MCPFE 6

6. Muude sotsiaalmajanduslike funktsioonide ja tingimuste säilitamine

- metsaomand
- metsasektori panus SKPsse
- puhastulu
- investeeringud metsandusse
- tööhõive metsasektoris
- tööohutus ja tervisekaitse
- puidukasutus
- puidukaubandus
- puidul põhinev energiatootmine
- rekreatsioon
- kultuurilised väärtused
- metsateadus, -haridus ja koolitus

Töögruppide moodustamine

Töögruppide juhid määrab, töökorra töötab välja, koosolekud kutsub kokku ja neid teenindab KKM metsaosakond

TG 1

TG juht – Indrek Laas

Võimalikud liikmed

Keskkonnaministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Põllumajandusministeerium
Eesti Maaülikool
Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus
Eesti Maaomavalitsuste Liit
Riigimetsa Majandamise Keskus
Keskkonnainspektsioon
Eesti Erametsaliit
Eesti Metsatööstuse Liit
Eesti Keskkonnaühenduste Koda
...
...

TG 2

TG juht – Kadi Kõiv

Võimalikud liikmed

Keskkonnaministeerium
Keskkonnaamet
Eesti Maaülikool
Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus
Riigimetsa Majandamise Keskus
Eesti Erametsaliit
Eesti Metsatööstuse Liit
Eesti Keskkonnaühenduste Koda
…
…

TG 3

TG juht – Marku Lamp

Võimalikud liikmed

Keskkonnaministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Põllumajandusministeerium
Haridus- ja Teadusministeerium
Rahandusministeerium
Eesti Maaülikool
Tartu Ülikool
Eesti Pank
Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus
Riigimetsa Majandamise Keskus
SA Erametsakeskus
Eesti Erametsaliit
Eesti Metsatööstuse Liit
Eesti Keskkonnaühenduste Koda
...

Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)

Keskkonnamõju strateegilist hindamist korraldatakse strateegilise planeerimisdokumendi koostamise käigus enne strateegilise planeerimisdokumendi kehtestamist õigusaktiga

Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Vajalik on komisjon poolne ettepanek

algatada strateegilise keskkonnamõju hindamine Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §33 alusel ning teha ettepanek läbi viia **riigihange** strateegilise keskkonnamõju hindaja leidmiseks

Tänan!